

ACC. N:R M. 13758:1-8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Nils Ekstrand, Amiralög. 14as*
 Härad: *Torna* Berättare: *" "* *Malin*
 Socken: *Everlövs* Berättarens yrke: *f. d. poliskonstapel*
 Uppteckningsår: *1955* Född år *1889* i *Everlövs*

Butikshandel på landsbygden. s. 1-8.

LuF 95.

Skriv endast på denna sida

M. 13758:1.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Nils Ekstrand
Härad: Torna Adress: Amiralsgatan 14 a, Malmö
Socken: Everlöf Berättat av:
Uppteckningsår: (slutet av 1800-talet) ¹⁹⁵⁵ Född år 1882 i Kumlatofta, Everlöf.....

Butikshandel på landsbygden.

När den första butiken i den församling det här kommer att gälla, ^{startats/} känner jag ej till, Den hade tillkommit före min tid, men för hur länge sedan har jag aldrig hört någonting om.

Butiker som ej voro lagliga, där kunderna fingo gå in bakvägen, har jag ej heller hört omtalas.

Startår.

Om den första butiken, som jag har minne av, var den första som funnits där på orten, vet jag ej. Det var en mindre handelsbod, som sköttes av ägaren själv utan annan hjälp än familjen.

Innehavare.

Huruvida ägaren av ovannämnda bod från början varit bosatt på orten eller kommit från annan trakt, eller hur länge han överhuvudtaget innehaft boden, kan jag ej uttala mig om. Han hade i vart fall innehaft densamma före min tid. Det är ej omöjligt att han kommit dit från annan ort, för jag hörde aldrig omtalas, att han hade släktingar där i trakten. Butikshandeln hade han som huvudnäring och försörjde sig och sin familj på den

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 13758:2.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Nils Ekstrand
Härad: Torna Adress: Amiralsgatan 14 a, Malmö.
Socken: Everlövs ^{slutet av 1800-talet} Berättat av:
Uppteckningsår (slutet av 1800-talet) ¹⁹⁵⁵ Född år 1882 i Kumlatofta, Everlöv.

inkomst som affären inbringade honom.

Angående handelsmannens utbildning i yrket eller hans kunskap i bokföring, vet jag ingenting om. Han var redan då en medelålders man. Hans sociala ställning skulle man väl närmast kunna jämföra med hantverkarens. Någon särskild titel hörde jag aldrig någon begagnade vid samtal med honom utan rätt och slätt Måns. Hans namn var nämligen Måns Jönsson, men var mest känd under namnet Måns handlare. Hans klädedräkt skilde sig ej från den som var allmänt bruklig på den tiden. Något förtroendeuppdrag hade han ej, vad jag vet, ej heller utträttade han något som kunde ha betydelse för bygdens utveckling.

Lokal och Inventarier.

Här ifrågavarande butik bestod av ett, ej särskilt stort rum, i anslutning till innehavarens bostad genom en dörr. Ingång till butiken direkt från gården. Dessutom fanns ett lagerrum i ett uthus för förvaring av sådana varor som voro mindre lämpliga att ha tillgängliga i butiken, såsom fotogén, vagnsmörja m.m. Något lager i egentlig mening kan man knappast tala om.

Disken var av samma typ som man ännu kan få se i vissa hökeriaffärer i städerna. Belysningen kom från en fotogénlampa hängande i taket. Angående

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 13758:3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Nils Ekstrand
Härad: Torna Adress: Amiralsgatan 14 a, Malmö.
Socken: Everlövs Berättat av:
Uppteckningsår: (slutet av 1800-talet) 1955 Född år 1882 i Kumlatofta, Everlöv.

eldstad kan jag ej komma ihåg huruvida sådan fanns, men jag tror det knappast. Butiksskylt fanns ej. Förvaringskärl varierade för olika varor, dels träkärl och dels sådana av plåt. Samma var förhållandet med mått. Vid vägning användes en s.k. balansvåg med två hängande skålar. Varorna voro placerade, dels på hyllor längs väggarna runt butiken och dels i skåp med lådor samt under disken.

Angående de hygieniska förhållandena i lokalen kunde nog ingen anmärkning göras i jämförelse med den tidens förhållanden härvidlag, men skulle det nog ej ha tolererats i nuvarande tid.

Varuinköp och varusortering.

frågan härom kan jag ej besvara, enär jag ej känner till huru härmed förhöll sig. Ej heller ^{känner} jag till något angående personalen annat än där sådana funnos hos affärsmän å angränsande platser, de biträden som tjänstgjorde bakom disken kallades bohållare till skillnad för bokhållare som gjorde kontorstjänst. Benämningen knodd, var ett smeknamn, som man och man emellan gärna användes vid tal om den sortens kategori av människor, men eftersom butiksinnehavaren där i socknen ej hade någon anställd, kan jag ej yttra mig om biträdenas arbetsuppgifter eller förhållanden i övrigt.

3.
Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 13758:4.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Nils Ekstrand
Härad: Torna Adress: Amiralsgatan 14 a Malmö
Socken: Everlövs Berättat av:
Uppteckningsår: (slutet av 1800-talet) ¹⁹⁵⁵ Född år 1882 i Kumlatofta, Everlövs

Kundkretsen.

Kundkretsen till här ifrågavarande butik sträckte sig enbart till ortsbefolkningen. Några långväga kunder fanns inte att räkna med. Ej heller ortsbefolkningen gjorde alla sina inköp här, utan inskränkte dessa sig till inköp vid mera tillfälliga behov, åtminstone i vad det gällde bönderna som medelst tillgång till hästskjuts lättare kunde färdas vägen till större handelscentra såsom Sjöbo och Lund, dit de färdades en eller ett par gånger i månaden för verkställandet av sina mera omfattande inköpsbehov av sådana varor som voro nödvändiga för längre tids förbrukning. Orsakerna var väl, att affärerna i de större samhällena voro mera välsorterade av alla slags varor än som vad en liten butik i hemorten kunde visa upp och så samtidigt taga med till försäljning egna produkter såsom smör ägg m.m. Annat var det ju med arbetsbefolkningen som ej hade så lätt för att gående färdas den långa vägen till Lund eller Sjöbo för inköps verkställande och som ej hade något att avyttra. Denna var givitvis i större omfattning hänvisad till att göra största delen av sina inköp hos handelsmannen i byn, men även denna klass av människor ville gärna få sina behov tillfredsställda för inköp av sina nödvändighetsvaror från någon större affär, varför de då och då togo sig en promenad till Sjöbo. Det

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 13758:5.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Nils Ekstrand
Härad: Torna Adress: Amiralsgatan 14 a, Malmö.
Socken: Everlövs Berättat av:
Uppteckningsår (slutet av 1800-talet) ¹⁹⁵⁵ Född år 1882 i Kumlatofta, Everlöv.

var ju också brukligt med budskickning på så sätt, att vederbörande arbetsgi-
vare vid sina besök i de större affärssamhällena bistod sina arbetstagare
med inköp av vissa varor även till dem.

Några särskilda inhandlingsdagar hos handlanden i orten eller någon spe-
ciel tid härför eller för störst antal kunder hos denne tror jag inte före-
kom. Till Sjöbo däremot färdades man gärna om fredagarna, då det var torgdag
därstädes. Till Lund åkte man nog också företrädesvis under torg- eller mark-
nadsdagar.

Kundservice.

Papperpåsar kom endast till sparsam användning för inslagning av inköpta
varor utan kommo härvid i huvudsak vid tillfället gjorda strutar till använd-
ning. Någon hemsändning av varor förekom ej, ej heller någon traktering av
kunderna hos denne. Detta senare förekom dock hos handlandena i Sjöbo och
Weberöd, dit en del färdades för inköp efter det att Malmö - Tomelilla järn-
väg, som senare framdrogs till Simrishamn, kommit till med station i Weberöd,
som i anledning härav blomstrade upp och gick framåt i affärshänseende.
Några bestämda affärstider förekom ej, vad jag vet, utan var affären öppen
från tidigt på morgonen till sena kvällen.

5.
Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 13758:6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Nils Ekstrand
Härad: Torna Adress: Amiralsgatan 14 a, Malmö
Socken: Everlövs Berättat av:
Uppteckningsår: (slutet av 1800-talet) ¹⁹⁵⁵ Född år 1882 i Kumlatofta, Everlöv.

Betalning och Bokföring.

Betalningen skedde kontant. Kredithandel i egentlig mening förekom ej. Även om det inte precis ansågs skamligt, att skuldsätta sig hos handlaren ansågs det i vart fall inte rekommenderande eller att höra till god ekonomisk ordning.

Hur varorna prismärktes eller om chiffer användes, känner jag ej till och kan inte uttala mig om, ej heller har jag hört omtalas, att poletter användes, i samband med handeln. Prutning förekom nog lite då och då, utan att man kan säga, att detta var kutym eller mera vanligt hos handlanden.

Konkurens.

Någon konkurrerande butik på platsen fanns ej. Närmaste butik, som även kunde betraktas som en större lanthandel, låg i grannsocknen Blentarp /ägare Lundin/ som givitvis drog en del kunder till sig isynnerhet bland arbetarebefolkningen, då avståndet dit ju ej var så långt att gå, och var denne affärsman nog mera generös med god vikt och uppmuntrande med små gåvor till kunderna, enligt vad jag hörde berättas.

Butikens funktioner utöver försäljning av varor.

Här ifrågavarande butik hade även hand om post och tidningar. Telefon

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 13758: 7.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Nils Ekstrand
Härad: Torna Adress: Amiralsgatan 14 a, Malmö.
Socken: Everlövs Berättat av:
Uppteckningsår: (slutet av 1800-talet) 1933 Född år 1882 i Kumlatofta, Everlöv.....

fanns ej så länge jag vistades på orten. Lite skvaller förekom väl alltid vid de tillfällen då folk träffades hos handelsmannen, men någon direkt samlingsplats i övrigt var det inte.

Någon försäljning av rusdrycker eller annat som var olagligt förekom absolut inte här, ej heller hörde jag omtalas, att någon utövning av sådan handel försiggick i någon annan butik på landsbygden.

På tal om olaga sprithandel hörde jag som barn omtalas, huru en person sökte kringgå lagen om brännvinsförsäljning vid en auktion på en gård i trakten. Han hade tagit sin tillflykt till ett uthus, till vilket han upptog ett visst inträde under förespeglning av att han hade en finare bagge att visa. Någon bagge att beskåda fanns naturligtvis inte, men till tröst fingo besökarna ett eller flera glas brännvin. Affären spred sig ju snart bland besökarna och blev väl snart rätt så livlig. Huruvida det skedde med auktionsförrättarens eller hans uppdragsgivares goda vilja, förmålde inte historien, men det kan ju kanske tänkas, att dessa senare ej hade något emot kommersen, som kanske blev en bidragande orsak till att auktionsbuden blevo livligare och bättre. Huruvida den omtalade händelsen är med sanningen överensstämmande, vill jag emellertid ej borga för, men jag hörde den berättas av folk då jag var pojke.

Hyll endast ovanstående uppgifter!

M. 13758:8.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Nils Ekstrand
Härad: Torna Adress: Amiralsgatan 14 a, Malmö.
Socken: Everlövs Berättat av:
Uppteckningsår: (slutet av 1800-talet) ¹⁹⁵⁵ Född år 1882 i Kumlatofta, Everlövs.

Någon hjälp med upprättandet av skrivelser till myndigheter eller dylikt gick ej att få i butiken. Härtill anlätades i viss mån skolläraren, som jag vet brukade vara kommunalordföranden i församlingen behjälplig med skrivarbeten.

Det är ju möjligt att glas och porslin vid något tillfälle utlånades från butiken till något kalas eller gille i trakten, men jag tror ej det skedde i någon större omfattning, då det var brukligt, att bönderna brukade bistå och hjälpa varandra med lån av servis m.m. vid dylika tillfällen.
Handelsbodens inflytande på levnadsvanorna.

Något inflytande på levnadsvanorna har jag ingen uppfattning om att boden hade. Huruvida så varit förhållandet vid tiden för butikens tillkomst, kan jag ej uttala mig om, då detta inträffat långt före min tid, och har jag ej hört något omtalas i den vägen.

8.
Ifyll endast ovanstående uppgifter!